

աչալուրջ գործունէութեամբ կարողացել էր մի համեստ դրամադուր կազմել և կենդանութեամբ գործ էր դնում ալն իւր չքաւոր ազգականներին ուսում տալու վերայ:

Հանգուցեալի լիշատակը լաւերժացնելու համար նորա Բողդան, Ներսէս, Մովսէս և Արմենակ եղբայրները նուիրեցին 3000 ռուբլի ի լիշատակ ս. Էջմիածնի 1600 ամեկի: Իսկ քեռին պ. Իսրայէլ Բէզլարեանցը հետեւեալ նուիրաբերութիւններն արեց Տ. Նիշէ ա. քահ. Գեղամեանցի միջոցով:

1, Շուշուայ հայոց թեմ. դպրոցին 1000 ռուբլի տոկոսով մի որդեգիր պահելու:

2, Շուշուայ ուէալական դպրոցին 1000 ռուբլի նոյն նպատակով՝ հալ լուսաւորչական զաւակներին:

3, Թաւրիզի կենդրոնական դպրոցին 1000 ռուբլի:

4, Մարդասիրական Ընկերութեան աշխատանքի տան 200 ռուբլի:

5, Շուշուայ Ղազանչեցւոց եկեղեցուն 200 ռուբլի:

6, Շուշուայ կուսանաց վանքին 100 ռուբլի:

և 7. Մի հատոր «Դիւան Հայոց պատմութեան» տպագրելու 500 ռուբլի:

«ՏՄԵՐԱՋ», ԸՆԴՄԻՐՁԱԿ ԵՐԱԿՐՈՎ

Պ. Տիգրան Նազարեանի խմբագրութեամբ լուս տեսնող «Տարազ» շաբաթաթերթը ալս տարուանից առանձին փոփոխութեան է ենթարկուել, սկսել է հրատարակուել մեծ դիրքով և ճոխ ու հարուստ բովանդակութեամբ: Բացի դորանից ամեն համարին կցած է լինում սովորական պատկերազարդ առանձին լաւելուածը «Իլլիստրասիոն» վերնագրով: Մենք, որ հալ լրջմիտ մամուլի բարգաւաճման սիրահար ենք, կարող ենք շնորհաւորել «Տարազին» այդ լաւաջադիմութիւնը:

ՄՏԱԻՈՐ ՏՋՐՈՒԿԸ

Վերջին քաւորդ դարում մեր մէջ երեւան եկան մարդիկ, որոնք սխտեմատիքաբար ստի և կեղծի քարոզչութեան վարդապետ դարձած թունաւորեցին և թունաւորում են ժողովրդի հոգին: Այս դեռ մեծ ցաւ չէր լինի, որովհետեւ ամեն ազգի մէջ փուշ մարդիկ, ժողովրդի շահերի թշնամի և անգէտ մարդիկ կարող են լինել: Բայց ցաւն ալն է, որ մեր մէջ ալս տեսակ մարդիկ խօսում են լանուն ազգասիրութեան, լանուն գիտութեան, լանուն ազատամտութեան, և ալսպիսով մոլորեցնում միամիտ ժողովրդի միտքը որոշ դիտումներով: Սղուի-

տութիւնը շխտակութեան դիմակի տակ ահագին չարիքներ է հասցրել մեզ և դեռ շարունակում է հասցնել:

Այս տեսակ մարդկանցից մէկն է «լաւտնի» Համբարձում Առաքելեանը:

Սա այն բազմաթիւ ժահրալի բշտիկներից մէկն է, որոնք այնպիսի առատութեամբ բռնում են մի խեղճ աղգի հիւանդ մարմնի վերաւ: Մի փոքրիկ բշտիկ, մի քստմնելի խոց, բալց ամեն տեղ խոթում է իւր քիթը և տգրուկի պէս ծծում է աղգի միամտութիւնը: Սա ոչ ուժմանիստ է, ոչ հրապարակախօս, ոչ քննադատ, և ոչ հէքիաթաբան. բալց տեսէք որ ամեն բանի մասին գրում է:

Ուրիշ ազգերի մէջ սովորութիւն է, որ տարուալ վերջին լրագիրները կամ ամսագիրները գրում են նախընթաց տարուալ կեանքի և գրականութեան տեսութիւն, բալց այս գրողները պատմում են երկերի համառօտ բովանդակութիւնը, վիշտակում են իրանց կարծիքների գլխաւոր հիմունքները և ապացոյցները: Բայց ինչ որ օտար հրապարակախօսի և գրագէտի համար տարրական ճշմարտութիւն է՝ մեզ համար պարտաւորական չէ:

«Մշակի» երկրորդ համարում պ. Համբարձում Առաքելեանը սակզա ծախող գրագէտի հմտութեամբ գրել է մի «գրական տեսութիւն» (?) վերնագրով «Հայհոլական» և անունը դրել է գրական լոգուած: Յօդուածի մէջ չկալ ո՛ր մի նշանաւոր գրքի մասին որեւէ տեղեկութիւն, ոչ մի քննութիւն և ոչ մի փաստ, իսկ լոգուածի կիսից աւելին նուիրուած է «Լումայ» հանդիսի հայհոյելուն: Պ. Առաքելեանը «Լուման» անուննում է տէրտէրական թերթ, ասում է թէ «Լումալում» գրում են «մութ ուժեր»: Բայց ի հարկէ ոչ մի ապացոյց և ոչ մի տեղեկութիւն չի բերում իւր հայհոլանքը զոնէ քողարկելու համար: Բայց չէ որ առանց ապացոյցի խօսողին ժողովուրդը վալրահալ անուն է տալիս, իսկ այսպիսի լոգուածագրին միմիայն չարամիտ ամբաստանող անունը կարելի է տալ, որովհետեւ պ. Առաքելեանը չէ ասում, թէ ուլքեր են մեր «մութ ուժերը», ինչ թունաւոր սնունդ է տուել «Լուման», որով թունաւորուել է Համբարձում Առաքելեանը:

Իսկ որ մենք քահանայ ենք և ալս պատճառով մեր թերթը քահանայական է՝ սորա դէմ մենք ոչինչ չունինք, ալլ ամենայն հպարտութեամբ կարող ենք ասել, որ այն մենք քահանայ ենք և հալ գրականութեամբ ենք պարապում և մեր ուղղութիւնը ըստ մեր կոչման պիտի լինի ազգային գրականութեան բարգաւաճումը և մենք «եարլիկով» չենք դատելու գործիչներին և գրողներին, որովհետեւ մեր դարը զօթաղտաբար շատ է լաւտնի «եարլիկներին» կեղծութեամբ:

Դրականապէս պահանջում ենք պ. Առաքելեանից պատասխանել հետեւեալ հարցերին. ա, ուլքեր են ալն վաշխաւունքը, որոնց մենք գովել ենք. բ, բերել փաստեր և ապա-

ցօցներ դոյա վաշխառուութեան, զ, ուրքեր են ալն մութ ուժերը, որոնք մուտք են գործել Վումալի մէջ և վերջապէս փաստերով ապացուցանել թէ ինչո՞վ են դոքա մութ ուժերը:

ՄԻ ՄԻՋԱԴԵՊԻ ԸՌԻԹՈՎ

Անցեալ տարի Բագու քաղաքում տեղի ունեցաւ մի միջադէպ, որ առիթ տուց երկար խօսակցութիւնների և լրագրական լօղումների:

Երդուեալ հաւատարմատար պ. Գ. Մնգիբարեանն երկար տարիներ կառավարում էր Բագուի հարուստներից մէկի պ. Մ. Շահգիդանեանի միլիթանային դործերը: Պ. Շահգիդանեանի գործերը մինչև պ. Մնգիբարեանի կառավարիչ հրաւիրուելը ալնպիսի խառն ի խուռն դրութեան մէջ է եղել որ ոչ մի կառավարիչ չէր կարող նրանց կարգի բերել: Պ. Մնգիբարեանի զխառը ջանքն է եղել ազատել պ. Շահգիդանեանին վերջնական սնանկութիւնից և մի կերպ գոհացում է տալիս նրա պարտաւերելին տարիներ շարունակ: Պ. Շահգիդանեանը գոհ է եղել նրանից և ալնչափ, որ երբ պ. Մնգիբարեանը մի քանի անգամ թողնում է իւր պաշտօնը, խնդրում է և համոզում նրան նորից լանձն առնել իւր գործերը: Վերջապէս, անցեալ տարուս լուսուարին կառավարիչը հրաժարւում է իւր պաշտօնից և պահանջում պ. Շահգիդանեանից իւր ստանալիքը մուրհակով:

Պ. Շահգիդանեանը զրդուում է և մի երեկոյ Բագուի ժողովարանի դահլիճում մի խումբ մարդկանց ներկայութեամբ վիրաւորական խօսքեր է ասում նրան: Պ. Մնգիբարեան դիմում է դատարանին: Գործը հաշտարար դատարանից անցնում է նահանգականը: Պ. Շահգիդանեանի դստեր փեսացու երգ. հաւատ. պ. Պապաջանեանն, իբրև վկայ, թոյլ է տալիս իրան հակառակորդի բացակայութեամբ մի քանի մեղադրանքներ բարդել պ. Մնգիբարեանի վրայ: Գլխաւոր մեղադրանքն ալն է լինում, թէ իբր պ. Մնգիբարեանը պ. Շահգիդանեանի գործերը վարելիս իբրև կառավարիչ գործել է ինչ ինչ եղծումներ:

Դատարանը պ. Շահգիդանեանին ենթարկում է 10 օրեայ բանտարկութեան: Բաց պ. Մնգիբարեանը իւր պատիւը վիրաւորում է համարում պ. Պապաջանեանի ցուցմունքով և բացատրութիւն է պահանջում: Նա առաջարկում է պատուի դատ: Սրանք, երկար ժամանակ սեւծում են և, վերջապէս պ. Մարկոս Դոլոխանեանի միջամտութեան շնորհիւ ստիպուած են լինում ընդունել:

Պատուի դատարանի անդամներ հրաւիրւում են Թիֆլիսի նախկին նահանգապետ Բըկով, Ռօդիլդի կառավարիչ Ֆէզլ: